

OKOLICZNOŚĆ (57) *sb f*

Wszystkie o jasne (w tym w pierwszym 1 r. błędne znakowanie).

sg *N* okoliczność (7). ◊ *G* okoliczności (1). ◊ *A* okoliczność (4). ◊ *L* okoliczności (1). ◊ *pl N* okoliczności (8). ◊ *G* okoliczności (12). ◊ *D* okolicznościom (3) *KromRozm II*, *CzechRozm* (2), okoliczności(o)m (1) *WujNT*. ◊ *A* okoliczności (13). ◊ *I* okolicznościami (3). ◊ sg *a. pl G* okoliczności (4).

Sł stp brak, Cn s.v. okolica, Linde XVI – XVIII w.

1. *Obszar rozciągający się wokół jakiegoś miejsca, stanowiący jego otoczenie, okolicę; regio, vicina tota Cn* (2) : [Naprzod fie mu bronić musiał Krol Arábki/ który ná ten czás od Zołdaná Ieruzálem y wżyfłtkę okoliczność w poleceniu miał *HistOtton* 101v.]

okoliczność czego (1): *Introspecte penitus in omnes Reipublicae partes, Obáczcie dobrze wżyfłtki fpofooby y okoliczności Rzeczypospolitey Mącz* 407a.

Wyrażenia przyimkowe: »w okoliczności« = *w okolicy* (1): *Thelz tham za Glogowem wřáfłzyeczthwe řnáyderką řłá 4 wży wokolicznořci. LibMal* 1547/135.

~ [w okoliczności czego: *Item, żeby ci mistrzewie, którzy są w okoliczności Wielgiej Polski, aby każdy miał bractwo z nami WilkPozn III 1576 nr 71.*] ~

[»w okoliczności« = *prawdopodobnie w tzw. cynek czyli w układzie piątki na kostce do gry: wiedz iż kářztány przynamniey ná czterdzieřci řtop od siebie máią być w okoliczności řádzony Cresc* 1571 488.]

a. [*Grunty przyległe: zeznał, że sprzedał zarębek swój na Słabaszowie pracowitemu Tomaszowi Jaworczykowi [...] ze wszytkimi okolicznościami do tego zarębka przynależącemi KsięgiSądŁąck* 110.]

2. *Znajdowanie się wokół, okrężanie ze wszystkich stron, otaczanie [kogo]* (1) : *s poyřzodka fiebie go [króla] nie bierzmy/ bo gdybyřmy go wżięli tych wżyřłikich [!] rzeczy obawiáć řie potrzebá ktorem wyřzey przytoczył/ to ieřt inteřtina pericula/ [...] á zwłářzczá okoliczność nieprzyřcióř Pańřtwá Ko. Pol. MycPrz II B4.*

3. *Obwód [czego]* (1) : *Ieřt to miałtho na trzy grani dwiema kátoma nad morzem, á trzecim ku polu leży, okolicznořć iego ieřt ofmnařcie mil włóřkich [eius ambitus decemocto miliaria Italica continet] MiechGlab* 69.

[*Szereg: »objazd i okoliczność«: Objazd i okoliczność tej puszczej Dybły. [...] tej puszczej w objazd jest mil 9. LustrMaz II 68.*]

4. *Koło lub okrąg* (2) : *Diameter, vel diametrus, Latine, Dimeciens, Prořta á rowno dzieląca lynia/ którą yáki cyrkiel okolicznořć/ álbo ynřzi xtałt bywa w práwá miarę dzielón Mącz* 84d.

a. *Środek kwiatu* (1) : *Calix rosae, Wnęřtrzna ókoliczność rożey kiedy řie kwyát rořkwitnie/ gniazdo rożey Mącz* 32a.

5. *Droga kręta, okrężna* (1) : *Ambages, Okoliczności. Mącz* 7c.

6. *Fakty, szczegóły dotyczące jakiejř sprawy; pars Mącz; circumstantia Modrz [w tym: w pl (41)] (44)* : *KromRozm II* bv, k4, k4v; *Ták że teź y od Páwłá Apořtołá teźye rzeczy zmiánkę y przypomnienie/ z niektorymi okolicznościami widzimy CzechRozm* 118v; *Widziřł tu iářnie z tych okolicznořci/*

żeć niebożętá Zydowie łámi/ práwie nie wiedzą áni rozumieją co mowią/ y twierdzą. *CzechRozm* 121, 148, 170v, 201v, 238; *Oczko* 18v; *GórnRozm* H4v; *WujNT* 419; O požogę przygodną, y inné okoliczności które przy tym bywáią, [...] naydziefz. trzy Státuty. *SarnStat* 499; Náture Widerkafu, kondicję, y inné okoliczności, iefli chcefz dobrze obáczyć, tedy formę inſcriptiiéy czytay. *SarnStat* 691, 307, 512, 637.

okoliczność czego (3): gdy fie kto cáley rzeczy pilnie przypátrzy/ y káżdą iey okoliczność obaczy/ á to z łłow wprzod y pozad idących/ tákże fie też y nowego [*testamentu niezgody*] łáčno włyfłtki pogodzić mogą. *CzechRozm* 146v, 96v; Temu wielkiemu cudowi y okolicznościom iego przypátrzyć fię godzi. *WujNT* 322.

okoliczność czego [= *fakty w czymś opisane*] (2): Pierwfze vćiekánie Dawidowe wedle włzech okoliczności kłiąg Sámuelowych/ w iednym roku fie ftáło *CzechRozm* 138v, 38.

okoliczności z strony kogo, czego (7): Inné okoliczności z łtrony Gléytów z naydziefz wysłzý. *SarnStat* 243; OKOLICZNOSCI złtrony wieze/ gdzie łzláchćicowi więźienié fkázuią. *SarnStat* 496; Z Strony perłon Sędziégo, Podłędká, Piárzá, Procuratá, Woźnégo, etc. połtępki y okoliczności, dołtátecznie łą w łámych Státucie wysłzý opifáné *SarnStat* 1265, 243, 561, 682, 766.

okoliczności jakie [= *czego*] (1): (*marg*) Okoliczności grzechowe. (-) Niechay grzełznik obaczy iáki iefł grzech/ gdzie/ kiedy/ iáko rozmaity/ y w iákíey ołobie. *KuczbKat* 205.

Szereg: »cyrcumstancyje abo okoliczności« (1): LEVIS CVLPA zowią, gdy kto niewiedząc circumftánciy ábo okoliczności godnych vważenia grzełzy. *SarnStat* 1272.

a. praw. Wymóg prawny (5) :

okoliczność czego (3): Liłtowego Pozwu thy łą Okoliczności gruntowne/ ktore trzeba Powodowi pilnie báczyć/ áby ná pozwie były wyrażone. *GroicPorz* p3v, aa3 *marg*, nn4v.

Wyrażenia przyimkowe: »pod [*jakimi*] okolicznościami« (1): A [*sędzia*] ma Sądy gáić pod tymi okolicznościami: Ná mieyfłtcu bełpiecznym/ iáwnym/ nie pokátnym/ ktemu obránym/ ráno [...] *GroicPorz* 12.

»za [*jakimi*] okolicznościami« (1): A [*sędzia*] ma wydác wyrok zá tymi okolicznościami/ przed południem/ łyedząc/ náczczo/ nie w dzień łwięty *GroicPorz* aa3.

b. praw. Szczegóły brane pod uwagę w przewodzie sądowym (8) : Włzákże Sędzia przy złodzieioch ma pilnie báczyć [...] iefli vmyłłnie kradł/ álbo zá potrzebą wielkiego głodu/ iefli z vprzýmey złółci/ z zwyczáiu/ z nie opátrznółci/ y inne okolicznołci/ zá ktorými złodziey może łye czáfem wymowić. *GroicPorz* kk2, x3v, hh4v; Ius summum, Srogie/ Ołtre práwo/ gdy kto bywa łádzón wedle zwierłchnego omawiania łtátutu/ nie przyimuyác okolicznołci. *Mącz* 178d; [*sądy duchowne*] Káždą z ołobná okoliczność pilnie rołtrzáłáią/ mieyfłce/ czás/ ołobę/ y inłze tym podobne rzeczy. *ModrzBaz* 86; *SarnStat* 613; *SkarKazSej* 698a [2 r.].

7. Cecha, włáściwość czegoł (3) :

okoliczność czego (2): Ciáło twoie [*Chrystusa*] y táł iefł/ gdzie włáłnołci cíelełnych nie máłz. Bo ma [...] łubtelność niepoiętą/ iż być bez okolicznołci cíál przyrođzonych y ná wielu mieyfłc záraz może *SkarKaz* 160b, 204b.

okoliczność jaka [= czego] (1): Ciało Páńfkie w Sákrámenćie bez okoliczności ćielefnych *SkarKaz* 204a *margin.*

8. *W wyrażeniu tłumaczonym z łaciny:* »po okoliczność miesiąca« = *przez cały miesiąc (1) : Mense vertente, Po okoliczność tego miefiacă. Mącz 486c.*

******* *Bez wystarczającego kontekstu (2) : Circumstantia, Okoliczność. Mącz 418c; Calep 199b.*

Synonimy: 1. cyrkumstancyja, otoczenie; 4. cerkieh cyrkuł, koło, krąg, okrąg; 6. cyrkumstancyja, warunek.

Cf **OKOLICA**

LWil (i KŁ)